

ధర్మము

విచారణ

నీతి ముక్తావళి

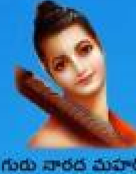

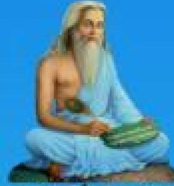
సదాశివ సమారంభాం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు శుక మహర్షి

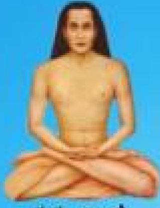

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శ్రీకృష్ణ

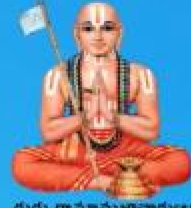
శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాబాజీ

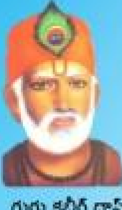

గురు గౌతమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

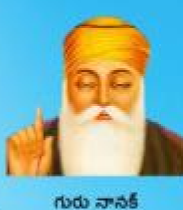

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

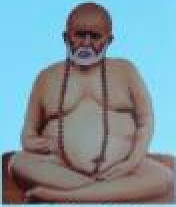

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు వీరబ్రహ్మేంద్ర స్వామి

యోగి వేమన

అస్మదాచార్య పర్యంతాం

గురు త్రైలింగ స్వామి

గురు లాహిరి మహాశయ

గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి

గురు వివేకానంద

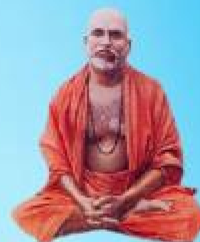

గురు సాయి బాబా

గురు అరబిందో

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు భక్తివేదాంత ప్రభుపాద

గురు మళయాళస్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమాచార్య

వందే గురుపరంపరాం..

నన్ను "నేను" తెలుసుకోవటానికి

నన్ను "నేను" మార్చుకోవటానికి

"నేను" గా ఉండటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంధాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంధాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంధాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంధాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకి దాదాపు **5000** పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా http://www.new.dli.ernet.in), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(https://archive.org), గూగుల్ వెబ్ సైట్(https://www.google.co.in), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(http://www.microsoft.com) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంధాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటే, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంధాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంధాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: http://www.new.dli.ernet.in లేక http://www.dli.ernet.in
2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: http://www.sairealattitudemanagement.org
3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement
4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంద వీడియోలు: https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంధపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 2020050019038

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్థం **ఉచితంగా eBook** రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంధముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

Sai**R**eal**A**ttitude**M**anagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

* సర్వం శ్రీ సాయినాధ పాద సమర్పణమస్తు *

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

http://www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India: Inc ×

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with CMU, IIIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home | Vision | Mission | Goals | Benefits | Content Selection | Current Status | People | Funding | Copyright Policy | FAQ | RFP

Books Journals Newspapers Palm-Leaves (Manuscripts)

Title: Ramayanam
Author:
Year: to
Subject: Any Subject
Language: Telugu
Scanning Centre: Any Centre
Clear | Search

Presentations and Report
Statistics Report
Status Report
Feedback | Suggestions | Problems | Missing links or Books

Click here for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

DLI

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

Click Here to know More about DLI New!

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
Rashtrapati Bhavan CMU-Books Sanskrit TTD,Tirupathi Kerala Sahitya Akademi	INSA	Times of India Indian Express The Hindu Deccan Herald Eenadu Vaartha	Tamil Heritage Foundation AnnaUniversity NEW!

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z

Author's Last Name

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z

Year

1850-1900	1901-1910	1911-1920	1921-1930	1931-1940	1941-1950	1951-

Subject

Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...

Language

Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

"దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్ఠమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం" అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని ఝళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ, సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజా పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్ఛాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నిటి కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన 'ఇచ్ఛ' (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. "నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది" అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

ఆంధ్రప్రచారిణీగ్రంథనిలయము.
అనుబంధగ్రంథమాల. 43.

శ్రీరామచంద్ర.

నీతిముక్తావళి

(ప్రథమభాగము.)

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతమునుండియు,

భర్తృహరినీతిశతకమునుండియు

సంగ్రహింపఁబడినది.

మొదటికూర్పు.

ఆంధ్రప్రచారిణీముద్రాక్షరశాలలో

ముద్రింపఁబడినది.

1917.

వెల రు. 0 6—0.

పీఠిక.

పాఠశాలలోఁ జదువు బాలురకు నిర్దుష్టభాషయలవడుటకును, సుజ్ఞానము చొప్పడుటకును, సుగుణసంపద చేకూఱుటకును, శ్రీమదాంధ్రమహాభారతమునుండియు, భర్తృహరి నీతిశతకమునుండియు నీనీతిపద్యములను సేకరించి నీతిముక్తావళి యనుపేరునఁ బ్రథమభాగముగాఁ బ్రకటించినాఁడను. పాఠశాలాధిపతులును, విద్యాశాఖాధికారులును దీని నాదరించి బాలురకుఁ బఠనీయగ్రంథముగా స్వీకరించినచోఁ గృతార్థుఁడనయ్యెదను.

నిడదవోలు,
10—8—17. } బాలాంత్రపు వేంకటరావు.

విషయసూచిక.

శ్రీరామచంద్ర

నీతిముక్తావళి

దైవభక్తి.

గీ. అఖిలజీవంబులకుజీవ • మైనవాఁడు
అఖిలకర్మములకు సాక్షి • యైనవాఁడు
అఖిలలోకేశ్వరుండగు • నాదిదేవు
నాత్మఁభజియింతు భక్తితో • ననుదినంబు.

ఉ. ఈశ్వర!సద్విలాస! పర• మేశ్వర! భాస్వరసత్కృపాకరా!
శాశ్వతరూపదీపక! వి• శాలజగద్రచనావినోద! లో
కేశ్వర! సాధుపక్ష విమ• లేక్షణ రక్షణ! దుష్టశిక్షణా!
విశ్వమయాంతరంగ! పరి• వేష్టితసజ్జన! భక్తపాలకా!

గీ. ప్రాణిలోకంబులోజ్ఞాన • పటిమఁగన్న
మానవుఁడు సర్వశోభనా • స్థానమైన
దివ్యతరదైవభక్తి సా • ధించెనేని
ఐహికాముష్మికసుఖంబు • లందుటరిదె ?

మాతృభక్తి.

ఆ. బాలుఁడైనఁగొడుకు • ప్రౌఢుఁడైననువృద్ధుఁ
డైననొక్కవిధమ • యర్మిలియును
నరయుభరముఁదల్లి • కాపదార్థంబు జ
గంబుకలిమికెల్లఁ • గారణంబు.

ఆ. క్షుద్రజంతువులకు • గురులకునెమ్మియిఁ
దలఁపనొక్కరూప • తల్లివలయు
నూఱడిల్లఁగలదె • యెందుపోటుల సువ
స్తువు నివాసమైన • చోటఁగాక.

క. అప్పుడయసమర్థుండగు
నప్పుడ దుఃఖయగుశూన్య • మైతోఁచు జగం
బప్పుడ మాతృవియోగం
బెప్పుడు వాటిల్లెనపుడ • యెంతయుఁదూలున్.

క. కలవాఁడు లేనివాఁడు స
బలుఁ డబలుఁడు మూఢబుద్ధి • ప్రౌఢుండనఁగా
వలదెవ్వరికైన జనని
కలిమియ యత్యంతసౌఖ్య • కరమైయుండున్.

పితృభక్తి.

క. జనకుఁడు దపమును ధర్మం
బును విద్యయుఁ బరమదైవ • మునుగావున నా
తనికిఁ బ్రియంబగు పని సే
సిన దేవతలెల్లఁ బ్రీతిఁ • జెందుట గల్గున్.

గురుభక్తి

క. గురుభక్తి కళారత్నా
కరతరణముశిష్యజీవి • కావరణంబున్
గురుభక్తి గలుగువారల
కరుదే సకలార్థసిద్ధి • యగుటధరిత్రిన్.

గురుజనభక్తి.

సీ. వినుతల్లియును దండ్రి • యును గురుండును సేవ
నీయులు సద్భక్తి • నిత్యనిరతి
వారలఁగొలుచుచు • వారెద్ది సెప్పిన

నదియాచరించుట • యధికధర్మ
మాగమత్రయమును • నగ్నిత్రయంబు లో
కత్రయంబును దేవ • తాత్రయంబు
వనువస్తువులువార • లందును జనని గౌ
రవమున నెక్కుడు • రాజవర్య
తే. యీజగంబున దివమునం • బూజవడయు
మాతృభక్తుండు పితృభక్తి • మానసుండు
నట్ల యవ్యయానంద సం • ప్రాపణంబు
గురుపదాబ్జసమారాధ • కుండుఁగాంచు.

రా జ భ క్తి.

సీ. దర్శనీయంబైన • దైవంబు భూపాలుఁ
డిహమును వెలింగించు • నినుఁడు విభుఁడు
చనవునఁబోషించు • జనకుండు నృపమౌళి
తమిమీఱనలరించు • తల్లిప్రభువు
గుణదోషములఁదెల్పు • గురుఁడు మహీంద్రుండు
హితముఁజెల్పెడి పురో • హితుఁడురాజు
మేలొనఁగూర్చు స • న్మిత్రుఁ డుర్వీశుండు
తలఁపులనీడేర్చు • దాతనృపతి
తే. మహితమహిమాయుతుండు ప్రే • మపరిపూర్ణుఁ
డనుపమజ్ఞానసంపన్నుఁ • డాత్మ సుస్వ

భావకలితుండునగు నర • పాలుఁడెకడ
యవనిజనులకు నన్నియు • నైనవాఁడు!

ఉ. క్రోఁతియెయయ్యు మారుతియ • కుంఠితవిక్రముఁడై యపారవి
ఖ్యాతిపయోనిధింగడవఁ • గల్గెను, సూతుఁడెయయ్యుఁ గర్ణుఁడా
స్ఫీతచరిత్రుఁడై నృపతి • సేవితుఁడయ్యెఁ; దలంచిచూడఁగా
వాతతరాజభక్తులకు • నందఁగరాని యభీష్టముండునే ?

సీ. శ్రీమద్వసుంధరా • స్థితజనోన్నతిఁగూర్చు
పరిథితపరిభాశక్తి • రాజభక్తి
ధర్మార్థకామము • క్త్యాచయంబు లొసంగు
రమణీయతరశక్తి • రాజభక్తి
సంతత సన్మార్గ • సరణిఁబ్రబోధించు
ప్రాంచదాగమసూక్తి • రాజభక్తి
అనవద్యభువనయా • త్రానందముఘటించు
రమ్యనౌకాయుక్తి • రాజభక్తి
తే. సకలభూమండలికిని బ్రి • శాంతమైన
తేజమిడునద్భుతవ్యక్తి • రాజభక్తి
అఖిలజనులకనంతసౌ • ఖ్యంబునిచ్చు
రాజితామృతభుక్తి శ్రీ • రాజభక్తి.

మూర్ఖపద్ధతి.

క. తెలియనిమనుజునిసుఖముగఁ
దెలుపందగుసుఖతరముగఁ ♦ దెలుపఁగవచ్చుం
దెలిసినవానిం దెలిసియుఁ
దెలియనినరుఁ దెల్ప బ్రహ్మ ♦ దేవునివశమే?

చ. మకరముఖాంతరస్థమగు ♦ మానికముం బెకలింపవచ్చుఁ బా
యకచలదూర్మికానికర ♦ మైనమహోదధిదాఁటవచ్చు మ
స్తకమునఁ బూవుదండవలె ♦ సర్పమునైన ధరింపవచ్చు మ
చ్చికఘటియింపమూర్ఖజన ♦ చిత్తముఁ దెల్పనసాధ్యమేరికిన్.

తే. తివిరియిసుమునఁ దైలంబుఁ ♦ దీయవచ్చుఁ
దవిలిమృగతృష్ణలోనీరుఁ ♦ ద్రావవచ్చుఁ
దిరిగికుందేటికొమ్ము సా ♦ ధింపవచ్చుఁ
జేరిమూర్ఖులమనము రం ♦ జింపరాదు.

చ. తెలివియొకింత లేనియెడఁ ♦ దృప్తుఁడనై కరిభంగి సర్వముం
దెలిసితినంచు గర్వితమ ♦ తిన్ విహరించితిఁ దొల్లి యిప్పుడు
జ్వలమతులైన పండితుల ♦ సన్నిధి నించుక బోధశాలినై
తెలియనివాఁడనై మెలఁగి ♦ తింగతమయ్యె నితాంతగర్వమున్

విద్వత్పద్ధతి.

చ. సకలకళావిభూషితులు • శబ్దవిదుల్ నయతత్త్వబోధకుల్
ప్రకటశపీందురి లేన్నృపతి • పజ్ఞను నిర్ధనులై చరింతు రా
వికృతపుజాడ్యమాదొరది • విత్తము లేకయ వారుపూజ్యులం
ధకజనదూషితంబులుఘ•నంబులుగా వెయమూల్యరత్నముల్

ఉ. హర్తకుఁగాదుగోచరము • హార్నిశమున్ సుఖపుష్టిసేయుస
త్కీర్తిఘటించు విద్యయను • దివ్యధనం బఖిలార్థికోటికిన్
బూర్తిగనిచ్చినం బెరుఁగుఁ•బోదుయుగాంతపువేళనైనభూ
భర్తలుదద్ధనాధికుల • పట్టున గర్వము మానుటొప్పగున్.

తే. ప్రభులు పండితులగువారి • వలన గర్వ
శలనమానుఁడు వారు మీ•కలిమితృణము
లీలఁ బోలింపలేమి మృ•ణాళగుణము
భూరిమదవారణములకు • వారణంబె!

చ. వనజభవుండు గోపమున • వాహనమైనమరాళభర్తకున్
వనజవనీవిహారకల • నంబుదొలంగఁగఁ జేయుఁగానిగుం
భనమునదుగ్ధజీవన వి • భాగవిధాన నిరూఢనైపుణీ
జనితమహాయశోవిభవ• సారముహంసకుమాన్పఁజాలునే.

ఉ. భూషలుగావుమర్త్యులకు•భూరిమయాంగదతారహారముల్
భూషితకేశపాశమృదు • పుష్పసుగంధజలాభిషేకముల్

భూషలుగావుపూరుషుని • భూషితుఁజేయు పవిత్రవాణి వా
గ్భూషణమే సుభూషణము • భూషణముల్ నశియించునన్ని
[యున్]

ఉ. విద్యనిగూఢగుప్తమగు • విత్తమురూపముపూరుషాళికిన్
విద్యయశస్సుభోగకరి • విద్యగురుండు విదేశబంధుఁడున్
విద్యవిశిష్టదైవతము • విద్యకుసాటిధనంబు లేదిలన్
విద్యనృపాలపూజితము • విద్యనెఱుంగనివాఁడు మర్త్యుఁడే.

చ. క్షమగవచంబుగ్రోధమది • శత్రుపుజ్ఞాతిహుతాశనుండుమి
త్రముదగుమందుదుర్జనులు • దారుణపన్నగముల్ సువిద్యవి
త్తముచితలజ్జభూషణము • దాత్తకవిత్వము రాజ్యమీసుమా
ప్రముఖపదార్థముల్ గలుగు • పట్టునఁదక్కవచాదు లేటికిన్

తే. సత్యసూక్తి ఘటించు ధీ • జడిమమాన్చు
గౌరవమొసంగు జనులకుఁ • గలుషమడఁచుఁ
గీర్తిఁ బ్రకటించుఁజిత్తవి • స్ఫూర్తిఁజేయు
సాధుసంగంబు సకలార్థ • సాధనంబు

మానశౌర్యపద్ధతి.

తే. ప్రాణిలోకంబుసంసార • పతితమగుట
వసుధపైగిట్టిపుట్టని • వాఁడుగలఁడె
వానిజన్మంబుసఫలమౌ • వ్వానివలన
వంశమధికోన్నతి వహించి • వన్నెకెక్కు.

తే. కుసుమగుచ్ఛంబునకుఁబోలె • బొసఁగుశౌర్య
మానవంతునకివిరెండు • మహితగతులు
సకలజనమస్తక ప్రదే • శముల నైన
వనమునందైన జీర్ణభావంబుగనుట.

మ. భువనశ్రేణివహించు శేషుఁడుఫణా • భోగంబుపైనంతతం
బవలీలన్ భరియించుఁ బృష్ఠమునఁగూర్మాధీశ్వరుండాతనిన్
ధవళక్రోడవశాత్ముఁజేయునతనిన్ • వారాశియుశ్రాంతిచే
నవురా! ధీరచరిత్రసంపదలనం • ఖ్యాతప్రభావోన్నతుల్.

తే. అర్కకాంతము చేతనం • బయ్యు సవితృ
పాదములు సోఁకినంత నే • ప్రజ్వరిల్లుఁ
గానభిమానవంతుఁడెం • దైనశత్రు
కృతతిరస్కారమెట్లు స • హింపనేర్చు.

అర్థపద్ధతి.

క. ఏనుఁగునకు విత్తముగల
దానముఁ గలిమిఁ దనరుఁ • దార్యుఁడతం డే
ధీనిధి ధన్యుఁడు సొంపౌ
నానాగుణగణము కాంచ • నంబునఁ గలుచున్.

మ. యతిసంగంబునబాలుఁడాదరముచే • జ్యాభర్త దుర్మంత్రిచే
శ్రుతిహానిన్ ద్విజుఁడన్వయంబుఖలుచే • గూశ్రాప్తి చేశీలము
ద్ధతిచే మిత్రత చూపులేమిఁగృషి మ • ద్యప్రాప్తి చే సిగ్గు దు
ర్మతిచేసంపదలున్ నశించుఁ జెడు న • ర్థంబుల్ ప్రమాదంబు [నన్.]

క. దానము భోగము నాశము
పూనికతో మూఁడుగతులు • భువిధనమునకున్
దానము భోగము నెఱుఁగని
దీనునిధనమునకుఁగతి ద్వి • తీయమెపోసఁగున్

తే. ధరణి ధేనువుఁ బిదుకంగఁ • దలఁచితేని
జనులఁబోషింపుమధిప వ • త్సములమాడ్కి
జనులుపోషింపఁబడుచుండ • జగతికల్ప
లత తెఱంగున సకలఫ • లంబులొసఁగు.

దుర్జన పద్ధతి.

తే. విద్యచేభూషితుండయి • వెలయుచున్నఁ
దొడరివర్జింపవగుఁజుమీ • దుర్జనుండు
చారుమాణిక్యభూషిత • శస్తమస్త
కంబయినపన్నగము భయం • కరముగాదె.

శా. హీరవ్యూంజకుఁగాఁగ సువ్రతునిమాయింగాశుచిందం [భిఁగా]
శూరున్ నిర్దయుఁగామునిన్ విమతిఁగా శ్రోత్రప్రియాలాపుని
స్సారుంగా బలవంతు గర్వితునిగా సద్వక్త వాచాలుఁగాఁ
గ్రూరుండెన్ని సుధీగుణంబు దురితా రూఢంబు జేయుంగదా!

తే. మొదలఁజూచినఁగడుగొప్ప పిదపఁగుఱుచ
యాదిఁగొంచెము తర్వాత నధికమగుచుఁ
దనరుదినపూర్వపరభాగ జనితమయిన
చాయపోలికఁగుజన స జ్జనులమైత్రి.

తే. కనవుచే, నీటిచే, మోద కలనచేత
బ్రతుకుమృగమీన సజ్జన ప్రకరమునకు
శబర కైవర్త సూచక జనులుజగతిఁ
గారణము లేనిపగవారు గారెతలఁప.

సు జ న ప ద్ధ తి.

ఉ. ఆపదలందు ధైర్యగుణ, మంచితసంపదలందుఁదాల్మియున్
భూపసభాంతరాళమునఁ బుష్కలవాక్చతురత్వ మాజిబా
హాపటుశక్తియున్ యశమునందనురక్తియువిద్యయందువాం
ఛాపరివృద్ధియున్ బ్రకృతి సిద్ధగుణంబులు సజ్జనాళికిన్.

చ. కరమున నిత్యదానము ముఖంబున సూనృతవాణి యాదరం
బు గురుచరణాభివాదన ము • కుంఠితవీర్యము దోర్యుగంబునన్
దరహృదయంబునన్ విశద • వర్తన మంచితవిద్య వీనులన్
సురుచిరభూషణంబులివి • శూరులకున్ సిరి లేనియప్పుడున్.

తే. సంపదలు గల్గుతఱి మహా • జనులహృదయ
మభినవోత్పలకోమలం • బగుచు వెలయు
నాపదలు వొందునపుడు మ • హామహీధ
రాశ్మసంఘాతకర్కశం • బై తనర్చు.

మ. అసమానప్రియనీతివర్తనము ప్రా • ణాంతంబునందున్ మఱి
యుసమగ్రాహ్యమదుష్టయాచనవసం • పత్ప్రార్థనాభావమున్
వ్యసనావాప్తి నిధైర్యమ్ముం బుధజనా • త్యంతానుకూలత్వమి
యసిధారావ్రతచర్య యెవ్వఁడు మహా • ర్య శ్రేణికిం దెల్పెనో!

ఉ. నీరము తప్తలోహమున • నిల్చి యనామకమై నశించు నా
నీరమె ముత్యమట్లు నళి • నీదళసంస్థితమై తనర్చు నా
నీరమె శుక్తిలోఁబడి మ • ణిత్వముగాంచు సమంచితప్రభం
బౌరుషవృత్తులిట్లధము • మధ్యము నుత్తముఁ గొల్చువారికిన్.

చ. పతులగుచున్ మహోన్నతిఁ ద • నర్చుచు నన్యగుణోక్తి చేఁ
[గుణో]
న్నతిఁ బ్రకటించుచుం బరఁజ • నప్రియకార్యసమర్థతన్ సమం

చితనిజకార్యసంగ్రహముఁ • జేయుచు నిష్ఠురవాదులన్ క్షమా
ధృతినిరసించుచుండ్రఁబరఁగు • ధీరులు పుణ్యులుగారె యేరికిన్.

పరోపకారపద్ధతి.

గీ. తరువులతిరసఫలభార • గురుతగాంచు
నింగివ్రేలుచు నమ్రత • నొంగు మేఘుఁ
డుద్ధతులుగారు బుధులు స • మృద్ధిచేత
జగతి నుపకర్తలకు నిది • సహజగుణము.

గీ. అమరుఁజెవిశాస్త్రమునఁగుండ • లమునఁగాదు
వలయమునఁగొప్పదీవిచే • వెలయుఁబాణి
యురుదయాఢ్యుల మేను ప • రోపకార
కలన రాణించు గంధంబు • వలనఁగాదు.

తే. ద్యుమణి పద్మాకరము విక • చముగఁ జేయుఁ
గుముదహర్షంబుఁ గావించు • నమృతసూతి
యర్థితుఁడు గాక జలమిచ్చు • నంబుధరుఁడు
సజ్జనులు దారె పరహితా • చరణమతులు.

మ. తమకార్యంబుఁబరిత్యజించియుఁబరార్థ • ప్రాపకుల్ సజ్జనుల్
దమకార్యంబుఘటించుచున్ బరహితార్థవ్యా • పృతుల్ మ
[ధ్యముల్]

దమకై యన్యహితార్థఘాతుకజనుల్ • దైత్యుల్ వృథాన్యార్థభం
గముగావించెదువార లెవ్వరో యెఱుం • గన్ శక్యమే యేరికిన్.

తే. అఘమువలన మఱల్చు హి • తార్థకలితుఁ
జేయు గోప్యంబు దాఁచుఁ • బోషించు గుణము
విడువఁ డాపన్ను లేవడి • వేళ నిచ్చు
మిత్రుఁ డీలక్షణంబుల • మెలఁగుచుండు.

ఉ. క్షీరము మున్ను నీటికొసఁ • గెన్ స్వగుణంబులు దన్నుఁ జేరుటన్
క్షీరము దప్తమౌటఁ గని • చిచ్చుఱికెన్ వెత చే జలంబు దు
ర్వారసుహృద్విపత్తిఁ గని • వహ్నిఁ జొరం జనె దుగ్ధ మంతలో
నీరముఁ గూడి శాంతమగు • నిట్టి మహాత్ముల మైత్రి యీగతిన్

శా. ఆశాసంహరణంబు నోర్మియు మద • త్యాగంబు దుర్దోషవాం
ఛాశూన్యత్వము సత్యమున్ బుధమతా • చారంబు సత్సేవయున్
వైశద్యంబును శత్రులాలనము మా • న్యప్రీతియుం బ్రశ్రయ
శ్రీశాలిత్వము దీనులందు గృపయున్ • శిష్టాలికిన్ ధర్మముల్.

చ. హృదయవచశ్శరీరముల • నెంతయుఁ బుణ్యసుధాపరిపూ [ర్ణులై]
ముదము బహూపకారముల • మూఁడు జగంబులకున్ ఘటిం [చుచున్]
వదలక సాధుసద్గుణల • వంబులు గొండలు సేసి మెచ్చుచున్
మదిని వికాసయుక్తులగు • మాన్యులు గొందఱు వొల్తు రిద్ధరన్

ధైర్యపద్ధతి.

తే. తనిసిరే వేల్పులుదధి ర ♦ త్నములచేత
వెఱచిరే ఘోరకాకోల ♦ విషముచేత
విడిచిరే యత్నమమృతంబు ♦ వొడముదనుక
నిశ్చితార్థంబు వదలరు ♦ నిపుణమతులు.

శా. ఆరంభింపరు నీచమానవులు వి ♦ ఘ్నాయాససంత్రస్తులై
యారంభించి పరిత్యజింతురు వి ♦ ఘ్నాయత్తులై మధ్యముల్
ధీరుల్ విఘ్ననిహన్యమానులగుచున్ ♦ ధృత్యున్నతోత్సా [హులై]
ప్రారబ్ధార్థము లుజ్జగింపరుసుమీ ♦ ప్రజ్ఞానిధుల్ గావునన్.

మ. ఒకచో నేలనుబవ్వళించు, నొకచో ♦ నొప్పారుఁబూసెజ్జపై
నొకచో శాకములారగించు నొకచో ♦ నుత్కృష్టశాల్యోదనం
బొకచోబొంతధరించు నొక్కొకతఱిన్ ♦ యోగ్యాంబరశ్రేణిలె
క్కకురానీయఁడు కార్యసాధకుఁడు దుః ♦ ఖంబున్ సుఖంబున్ [మదిన్.]

శా. నీతిప్రౌఢవిహారులైన నిపుణుల్ ♦ నిందింపనీ మెచ్చనీ
ఖ్యాతిం జెందినసంపదల్ నిలువనీ ♦ గాఢంబుగాసాఁగనీ
ఘాతంబప్పుడపొందనీ నియతిమై ♦ కానీయుగాంతంబునన్
నీతిశ్లాఘ్యపదంబుదప్పరుగదా ♦ నిత్యంబుధీరోత్తముల్.

గీ. నియతిచేతఁగదర్థితుం ♦ డయినధైర్య
పరునిధైర్యగుణంబు మా ♦ న్పంగఁదరమె ?
క్రిందుసేయంగఁబడినట్టి ♦ కృష్ణపథుని
కీలలెందయిన మీఁదుగాఁ ♦ గెరలుఁగాదె ?

చ. ఉపతరపర్వతాగ్రమున ♦ నుండిదృఢంబగుఱాతిమీఁదస
త్వరముగఁద్రెళ్లికాయముహ ♦ తంబుగఁజేయుటమేలుగాని మే
పరిద్రోరవాతఁగేలిడుట ♦ బాగుహుతాశనమధ్యపాతమున్
వరమగుఁజారుశీలగుణ ♦ వర్జనమర్హముగాదు చూడఁగన్.

చ. అతనికి వార్ధికుల్యయగు ♦ నగ్నిజలంబగుమేరుశైలమం
చితశిలలీలనుండుమద ♦ సింహముజింకతెఱంగుఁదాల్చుఁగో
పితఫణిపూలదండయగు ♦ భీష్మవిషంబు సుధారసంబగున్
క్షితిజనసమ్మతంబగు న ♦ శీలమదెవ్వనియందుశోభిలున్.

తే. ఖండితంబయ్యుభూజంబు ♦ పెండిమొలచు
క్షీణుఁడయ్యునభివృద్ధిఁ ♦ జెందుసోముఁ
డివ్విధమునవిచారించి ♦ యొడలుదెగిన
జనములకుఁదాపమొందరు ♦ సాధుజనులు.

ఉ. జానుగభూతికిందొడవు ♦ సజ్జనభావముశౌర్యలక్ష్మికిన్
మానమునీతివిద్యకుశ ♦ మంబు సుబుద్ధికి విత్తవృద్ధికిన్
దానముబాల్మిశక్తికిని ♦ ధర్మనిరూఢికిదంభవృత్తియుం
బూనికలేదసర్వగుణ ♦ భూషణమెన్నఁగ శీలమేసుమీ.

దైవపద్ధతి.

క. కందుకమువోలె సుజనుఁడు
గ్రిందంబడి మగుడ మీఁది ♦ కిన్నెగయు సుమీ
మందుఁడు మృత్పిండమువలె
గ్రిందంబడి యడఁగియుండుఁ ♦ గృపణత్వమునన్.

చ. దొసఁగులు వచ్చువేళ గుణ ♦ ధుర్యులు ధైర్యగుణంబు స[ర్వముం]
బస చెడనంచుఁ జూచెదవు ♦ పాపవు దైవమ యీ దురాగ్రహ
వ్యసనము మానుమాను ప్రళ ♦ యంబున వీత నిజక్రమంబులై
నసి సెడ వించుకంతయును ♦ సాగరముల్ గులపర్వతంబులున్.

విద్య.

గీ. విద్య యొసఁగును వినయంబు ♦ వినయమునను
బడయుఁ బాత్రత, పాత్రత ♦ వలన ధనము
ధనము వలనను ధర్మంబు ♦ దానివలన
నైహికాముష్మిక సుఖంబు ♦ లందు నరుఁడు.

క. ధనమును విద్యయు వంశం
బును దుర్మతులకుమదంబుఁ • బొనరించును స
జ్జనులైనవారికడఁకువ
యును వినయము నివియె తెచ్చు • నుర్వీనాథా.

సత్యము — సూనృతము.

చ. నుతజలపూరితంబులగు • నూతులునూటికంటెసూనృత
వ్రితయొకబా[illegible]లు మేలి • బావులునూటికంటెనొ
[క్కస]
త్క్రతువది మేలుతత్క్రతు • శతంబునకంటెసుతుండు మేలుత
త్సుత శతకంబుకంటెనొక • సూనృతవాక్యము మేలుసూడఁగన్.

క. వెలయంగ నశ్వమేధం
బులు వేయునునొక్కసత్య • మును నిరుగడలం
దులనిడి తూఁపఁగసత్యము
వలననములు సూపు గౌర • వంబున పేర్మిన్.

తే. సర్వతీర్థాభిగమనంబు • సర్వవేద
సమధిగమముసత్యంబులో • సరియుఁగావ
మెఱుఁగుమెల్లధర్మంబుల • కెందుఁ బెద్ద
యందు సత్యంబుధర్మజ్ఞు • లైనమునులు.

క. ధీరమతియుక్తిఁజేసి వి
చారింపఁగనిశ్చయంబు • సర్వజనస్వ
ర్గారోహణసోపానం
బారఁగ సత్యంబచూవె • యతిరమ్యమగున్.

క. సమతయుఁదమముఁదితిక్షయు
నమత్సరము హ్రీయు ధృతియు •ననసూయార్య
త్వములు నహింసాదాన
క్షమాత్యజనసూనృతములు• సత్యముమూర్తుల్.

క. సత్యాకృతులగుగుణములు
నిత్యానుష్ఠితసమగ్ర • నిర్మలయోగ
స్థిత్యభిముఖునకుసులభము
లత్యంతసుఖప్రదంబు • లవికార్యంబుల్.

చ. కుదురుసమస్తధర్మముల •కున్ వినుసర్వముయోగమోక్షస
త్ప్రదములుసత్యవాక్యములు• పాపముసత్యముకంటెనొండులే
దుతలఁపనశ్వమేధములు• దొమ్మదినూఱులువెండినూఱునై
యొదవిననీడుగావు భర • తోత్తమ సత్యముతోడనారయన్

అ నృ త దో ష ము.

ఆ. ధర్మవేత్తఁగిదానిఁ • దా నొండుగా లాభ
లోభపక్షపాత • లోలబుద్ధి

సభలనెవ్వఁడేని ♦ సభ్యుఁడై పలుకువాఁ
డనృతదోషఫలము ♦ ననుభవించు.

క. తనయెఱిఁగినయర్థంబొరుఁ
డనఘాయిదియెట్లుసెప్పు ♦ మనియడిగినఁ జె
ప్పనివాఁడును సత్యము సె
ప్పనివాఁడును ఘోరనరక ♦ పంకమునఁబడున్.

ఆ. సభకువచ్చి ధర్మ ♦ సందేహమడిగిన
నెఱిఁగి చెప్పకుండి రేని ♦ సభ్యు
లనృతదోషఫలము ♦ నందర్ధమొందుదు
రనిరిధర్మవేదు ♦ లైన మునులు.

జ్ఞానము.

క. జ్ఞానము మదమానంబుల
మానుచుసుజనులకునిచ్చు ♦ మఱికొందఱకున్
జ్ఞానికిఁగామికివిజన
స్థానము ముక్తియునురక్తి ♦ దానొసఁగుగతిన్.

అజ్ఞానము.

౭. రోషము శోకము రాగ
ద్వేషములభిమానదర్ప • వేగాలస్య
శేషము లజ్ఞానమని మ
నీషిజనముసెప్పు మాన • నీయచరిత్రా.

ధర్మము.

౮. చలము సిరి చలము ప్రాణము
చలమరయఁగ జీవనంబు • జవ్వనమతిచం
చలమగు సంసారమునం
దలఁపఁగనిశ్చలనమొక్క • ధర్మముకాదే.

౯. ధర్మజ్ఞులైనపురుషులు
ధర్మువునకు బాధసేయు • ధర్మువునెందున్
ధర్మముగామదిఁ దలఁపరు
ధర్మువు సర్వంబునకుహి • తంబుగవలయున్.

౧౦. తనకులధర్మము విడువక
మనుటపరమధర్మమండ్రు • మాన్యులుచిత్తం

బునఁగృపగలుగుటముఖ్యావ్రుఁ
బనిసైరణవలయునఖిల • భావములందున్.

క. ధార్మికులుసలుపునుత్తమ
కర్మముఁజేదునాడునాస్తి • కజనములువినుమా
దుర్మతుల తెఱఁగుఁగనుఁగొని
ధర్మమునెపఁ బ్రీతివదలఁ దగదుబుధునకున్

క. శరణం బని వచ్చిన భీ
కరశత్రుని నయినఁ బ్రీతిఁ • గావఁగవలయుం
గరుణాపరుల తెఱం గిది
యిరువుగ సరిగావు దీని • కేధర్మంబుల్.

ఉత్తమగుణములు.

క. మనమున వేరమి దలఁపమి
యునుసత్కమచిత్తుఁడగుట • యానుగుణములు కై
కొనిదోషంబులువిడుచుట
యానునుత్తముఁడయినపురుషు • నుత్తమగుణముల్

శీలము.

క. ఒలపిమనోవాక్కాయం
బులఁద్రోహభావ మఖిల • భూతములయెడం
గలిమి వినుశీలమది మే
లొలయించును దానముల్ల • మూన్నువును పుత్రా.

క. పరహితము సిగ్గుపాటుం
బారయక యుండంగనెదిరి • బోధించుటయున్
సరసము దయంబు పొగడెడు
చరితము శీలమున కంగ • సంపద వత్సా.

తే. సత్కులంబునఁ బుట్టుట • సకలవేద
ములుఁ బురాణంబులును శాస్త్ర • ములును జదువు
టయును సద్గతిఁ జేయఁ బ్రా • ఛములుగావు
శీలసామగ్రిలేని దు • శ్చేష్టితునకు.

క్షమ.

క. క్షమగలవానికిఁ బృథ్వి
సమునకు నిత్యంబు విజయ • సంసిద్ధియగున్.

క్షమిత్రమైనవానిభుజ వి
క్రమముగదున్ వెలయు సర్వ • కార్యక్షమమై.

ఆ. క్షమయతాల్చియుండఁ • జనదెల్లపొద్దుఁదే
జంబతాల్చియుండఁ • జనదుపతికి
సంతతక్షముండు • సంతతతేజుండు
నగుటదోషమందు • రనఘమతులు.

క. క్షమలేని తపసితపమును
బ్రిమత్తుసంపదయుధర్మ • బాహ్యపభురా
జ్యముభిన్నకుంభమునఁ దో
యములట్టుల యధ్రువంబు • లగు నివియెల్లన్.

క. క్షమమేలగునైననతి
క్షమదైన్యముఁదెచ్చునెదురు • గర్వించినఁ గ
య్యమువోడిచిగెలిచియరిశే
షమునెడసదయక్షమావి • శదుఁడగుటొప్పున్.

సీ, క్రోధంబు పాపంబు • క్రోధంబు ననచేసి
యగుఁజువ్వె ధర్మకా • మార్థహాని
గడుఁగ్రోధి కర్జింబు • గానదు కుద్ధుండు
గురునైన నిందించుఁ • గుద్ధుఁడైన
వాఁడవధ్యులనైన • వధియించు మఱియాత్మ
ఘాతంబుసేయుంగఁ • గడఁగుఁగుద్ధుఁ

ఉసస్మాద్యృశులకు ధ ♦ ర్మానుబంధులకిట్టి
క్రోధంబు దాల్చుట ♦ గుణమె చెప్పుమ.

ఆ. యెఱుకగలమహాత్మ ♦ డెఱుకయున్ జలముల
నార్పఁగ్రోధమను మ ♦ హానలంబు
గ్రోధవర్జితుండు ♦ గుఱుకొనితేజంబు
దాల్చుదేశకాల ♦ తత్త్వమెఱిఁగి.

మి త్రు ఁ డు.

జ. మిత్రుం డైహికములునా
ముష్మికములునైనభద్ర ♦ ములుదలకొలుపున్
మిత్రధనంబులలోనను
మిత్రుఁడె యెక్కుడనుమాట ♦ మెత్తురుప్రాజ్ఞుల్.

క. ఉత్తమకులజుఁడు సుగుణా
యత్తుఁడు సస్నేహమతియు ♦ నగుమిత్త్రునకుం
జిత్తమెలర్పఁ దెఱంగునఁ
బొత్తు మనఁగవలయు శుభముఁ ♦ బొందవలసినన్.

చ. ధనపతితోడ దరిద్రునకుఁ ♦ దత్త్వవిదుండగువానితోడ మూ
ర్ఖునకుఁ బ్రశాంతుతోడఁ గడుఁ ♦ గ్రూరునకున్ రణశూరుతోడ భీ

రునకు వరూధితోడ నవ ♦ రూధికిసజ్జనుతోడఁ గష్ట దు
ర్జనునకు నెవ్విధంబునను ♦ సఖ్యము దానొడఁగూడనేర్చునే.

క. సమశీలవ్రతయుతులకు
సమధనవంతులకుసమసు ♦ చారిత్రులకుం
దమలోసఖ్యమునువివా
హామునగుఁగా కగునె రెండు ♦ నసమానులకున్.

దుష్కృతి.

క. కఱవుపయిఁగఱవువారయుచు
వెఱవుపయిన్ వెఱవుదోఁప ♦ విడువనియిడుమం
దొఱఁగమిపైఁబురుషుఁడిడుమఁ
దొఱఁగమిఁ జేడ్పడుచునడచు ♦ దుష్కర్మములన్

సుకృతి.

ఆ. ఉత్సవంబుమీఁద ♦ నుత్సవమందుచు
సుఖముమీఁద సుఖము ♦ సొప్పడంగఁ
బుణ్యపదముమీఁదఁ ♦ బుణ్యపదంబున
కరుగు నతఁడు సుకృతి ♦ యైననధిప.

కా పు రు షు లు.

క. పలుమఱు శపథంబులు నం
జలియును నభివాదనమును • సాటుక్రియ భా
వలు మిథ్యావినయంబులుఁ
గలయవిదుష్టస్వభావ • కాపురుషులకున్.

దు ర్వి నీ తు లు.

క. తగునిదితగదనిమొదలో
వగవకసాధులకుఁజేవ • వారలకెగ్గుల్
మొగిఁజేయు దుర్వినీతుల
కగు ననిమితాగమంబు • లయినభయంబుల్.

అ క్రో ధ నుఁ డు.

క. అనుపమనియమాన్వితులై
యనూనదక్షిణలఁగ్రతు స • హస్రంబులు సే
సినవారికంటెనక్రో
ధనుఁడు గరంబధికుఁడండ్రు • తత్త్వవిధిజ్ఞుల్.

క. అలిగిననలుగక యొగ్గులు
పలికినమఱివిననియట్లు • ప్రతివచనంబుల్
వలుకక బన్నము వడియెదఁ
దలఁపక యున్నతఁడచూవె • ధర్మజ్ఞుఁడిలన్.

దానము.

క. ఇచ్చునది ధనముపాత్రున
కచ్చుగనొరువేఁడకుండు • నది యభిముఖులై
వచ్చినపూజార్థులవ్యథ
పుచ్చక సేయునది సర్వ • భూతప్రీతిన్.

ద్యూతము.

ఆ. కుటిలమార్గలయిన • కుత్సితకితవుల
తోడఁగడఁగిజూద • మాడఁజనదు
దానఁజేసియర్థ • ధర్మవివర్జితు
లగుదురెట్టివారు • జగములోన.

దుర్జనుఁడు.

క. తనకిమ్మగునంతకు దు
ర్జనుఁడిష్టుఁడపోలెనుండి • సర్పముపోలెం
దనకిమ్మగుడును గఱచును
ఘనదారుణకర్మగరళ • ఘనదంష్ట్రిలచేన్.

క. తనకపకారముసేసిన
జనుఁడల్పుండనుచునమ్మ • జడమతివై చే
కొనఁజన దించుకముల్లయి
వనుబాదతలమునను న్న • నడవఁగనగునే.

క. ధృతిసెడివేఁడెడువానిని
నతిథిని నభ్యాగతునిభ • యస్థుని శరణా
గతుఁజంపుట కొడఁబడుదు
ర్మతి కిహాముంబరముఁగలదె • మదిఁబరికింపన్.

దుర్జనసంపద.

క. మదమలినమనస్కుఁడరుం
తుదుఁడు నృశంసుఁడనఁబరఁగు • దుర్జనునకుసం

పదరెడలయ్యును దాతని
మొదలిటిసంపదలతో స • మూలంబు చెడున్.

కలిమి.

క. కలిమియ చుట్టలఁ జేర్చుం
గలిమియ చెలులను ఘటించుఁ • గలిమియ శౌర్యో
జ్జ్వలుఁడనిపించుం గలిమియ
పలువురుసద్బుద్ధియనఁగఁ • బరఁగంజేయున్.

సత్సంగము.

క. తిలలును నీళ్లును వస్త్రం
బులుఁబుష్ప సుగంధవాస • మున సౌరభముం
బొలుపెసఁగఁదాల్చుఁగావున
నలయక సత్సంగమమున • నగుసద్గుణముల్.

సత్ప్రవర్తకులు.

ఉ. తాలిమి బేర్చువారలును • ధర్మవిధిజ్ఞులు సత్యవంతులున్
లోలతలేనివారు మద • లోభనిరర్థకకోపహీనులు

స్థిలసమేతులుం బలుక • నేర్పుటకార్యముకాన్పు పెంపుమైఁ
జాలుటగల్గుభృత్యులును • సంపద సేయుదురాత్మభర్తకున్

ఆరుష్యలు.

క. శారీరమానసమహా
దారుణదుఃఖములఁజేసి • తఱచుఁగిశరీరుల్
కూరతరబాధఁబొందుదు
రారెంటిని జెఱుతు రార్యు • లమలినబుద్ధిన్.

లోభము.

క. వినులోభమునజ్ఞానం
బునుసదృశఫలప్రదములు • పుట్టునులోభం
బునవజ్ఞానముగావున
జననాయక! లోభముడుగ • సౌఖ్యములొందున్.

తృష్ణ.

క. ఆదినర్వదోషములకా
స్పదమిదిదురితకీయాను • బంధంబులకున్

మొదలు నిరంతరదుఃఖ
ప్రదమనిమదినెఱిఁగితృష్ణఁ • బాతురుసుమతుల్.

పుత్రప్రేమ.

ఆ. ఎల్లనెయ్యములకుఁ • దల్లిదండ్రులయందు
సుతులవలనినెయ్య • మతిశయంబు
ధనములెంతగలిగి • ననుసుతరహితుల
కెమ్మెయినిమనఃప్రి • యమ్ములేదు.

మద్యపానము.

ఆ. మొదలిపెక్కుజన్మ • ములఁబుణ్యకర్మముల్
పరఁగఁబెక్కుసేసి • పడయఁబడిన
యట్టియెఱుక జనుల • కాక్షణమాత్రన
చెఱుచుమద్యసేవ • సేయనగునె?

సంఘబలము.

తే. బలముగలవానిఁబలువురు • బలవిహీను
లొక్కపైకూడినిర్జింతు • రుత్సహించి

మధువుఁ గొనసుత్సహించిన • మనుజుఁ బట్టి
కుట్టి నిర్జించు మధుకర • కులము నట్లు.

ఆ. కీర్తి లేని వాని • కినిజీవనంబు ని
రర్థకంబు సూవె • యవని మీఁద
నిత్యమయిన ధనము • నిర్మల కీర్తియ
యట్టి కీర్తి వడయు • టశ్రమంబె!

క. ఇలఁ గీర్తి యెంతకాలము
గలిగి ప్రవర్తిల్ల నంత • కాలంబును ని
త్యులకారె కీర్తి గలవు
ణ్యులు; కీర్తి విహీనుఁ డెందు • నుం బూజ్యుండే!

అపాత్రదానము.

ఆ. పునుకఁ గుక్కతిత్తిఁ • బోసినపాలును
శ్లథికనొందఁ బారయు • నట్లు దుష్ట

మైయపాత్రివిషయ • మగునీగివృథవోవు
నిచ్చుచోటం బాత్రి • మెఱుంగవలయు.

ప్రజ్ఞ.

౪. ప్రజ్ఞయ ప్రతిష్ఠ లాభము
ప్రజ్ఞయ నాకంబనంగఁ • బ్రజ్ఞయచు వేవ్వ
ప్రజ్ఞయ కైవల్యంబును
బ్రజ్ఞాసాధ్యములుగాని • పనులుంగలవే.

కామము.

౪. శోకశ్రిమత్ర్పష్ణలకున్
నీకలిమియమూలమగుట • నీకగపడువాఁ
డేకర్తవ్యముగానం
డో కామమ! నిన్నుఁ దొఱఁగి•యుండెదసుఖనై.

౫. నీవాసపఱుపథనములు
గావించెదఁబో వినాశ • కములనుదుపఁగా

నీవశమె కాననీచెడు
లేవగవుండేదు పెనుప • దేదైన్యంబున్.

చ. సులభమొదుర్లభంబాయని • చూడనెఱుంగవుగన్నదానిపై
నలముదు కామమా! యిదుమ • లందఁగఁ జేయుదునిందు లేమిటం
గలుగదు నీకు, నీ తెఱఁగ • గాధరసాతలభంగి నీవు స
న్నొప్పెలమునఁబోక యుండినినుఁ • బుచ్చెద బచ్చెనరూపుపోకులన్.

తే. ధనముచేటున విసివి నా • మనమునిన్ను
నీడవిడిచెనో కామమ ! • యేను శాంతి
దాంతిసత్యక్షమాభూత • దయలఁ జెంది
నాఁడ, లోభాదులొందవు • నన్ను నింక.

తే. కామసుఖదివ్యసుఖములు • కాంతుఁ దొఱఁగు
మేలిషోడశాంశంబునఁ • బోలలేవు,
గాన కామమ! నినుశత్రు • కరణిఁ జంపి
బ్రహ్మపురముననుండెద • రాజుఁబోలె.

కీడు మేలు.

క. చనినఁ జను నున్ననుండు
న్మనుజుఁడొకటి సేయఁ జేయు • నరనాయక! తో

డనవగిలినీడవోలెను
వినుచేసినకీడుమేలు • విడువవువానిన్.

సుఖదుఃఖములు.

క. సమయంబైనను గుసుమఫ
లములెట్టులందోఁచుఁ దరువు • లం దటితోఁ గ
ర్మములం బొందమున్ సుఖదుః
ఖములట్టుల, నిష్ప్రియత్న • కలితోద్భాతిన్.

ఆ. బ్రిదుకు చేటు పొగడు • పడుటదూఱొందుట
యూగి వేఁడుకొనుట • యిట్లు మఱియుఁ
గలుగు సౌఖ్య దుఃఖ • ములు వచ్చునెడనెడ
వాని కింత యేల • వగవ నధిప!

తే. సుమతులు గ్రహింప రెండు వా • క్యములలోను
నిర్వచించెద సుఖదుఃఖ • నియమములను
సర్వమాత్మ వశంబులు • సౌఖ్యదములు,
పరవశములన్నియును దుఃఖ • భాజనములు.

ఆరణ్యమార్గము.

క. తెలిసికొనఁబడయరారులా
రణ్యల పోయెడి తెరువులరసి • యును, జదలంబ
క్షులు, నీళ్లలోన మీనం
బులుపోయెడు త్రోవ లెఱుఁగఁ • బోలునె యధిపా.

క. ఐననుగాఢనిరూపణ
మానసుఁడై యార్యజనుల • మహితవచనముల్
వీనులనినుచుచుధర్మము
లైనవి సేయంగఁ దప్ప • కగుఁదత్ఫలముల్.

అధికమతులు—అల్పబుద్ధులు.

ఆ. కార్యగతుల తెలుఁగు • కలరూపు సెప్పిన
నధికమతులుదాని • నాదరింతు
రల్పకార్యబుద్ధు • లగువారలకునది
విరసకారణంబు • విషమపోతె.

వస్త్రవ్యసనములు.

తే. వాలఁది జూదంబు పానంబు • వేఁట పలుకు
వగ్లదంబును దండంబుఁ • బరుసఁదనము

సొమ్ము నిష్ప్రయోజనముగ • వమ్ముసేత
యనెడు సప్తవ్యసనములఁ • జనదు తగుల.

కృతఘ్నత.

చ. ఒకరునిచేతఁ బ్రోవునఁద • దున్నతిఁ బ్రోవునుగాంచి యెల్లవెం
టకును గొంత లేక పొగ • డందగు సంపద నొంది యట్టిదా
తకుఁ దుదిఁ గీడు సేసిన కృ • తఘ్నుని పీనుఁగునైన రోఁతపు
ట్టక కబళింపఁ గుక్కలును • డంబడునే? కురువంశవర్ధనా!

కార్యసిద్ధి.

ఆ. కమియఁ బండకుండఁ • గాయఁ గోసినఁ జవి
చేకుఁగాదు విత్తు • చేటుఁ గలుగుఁ
బక్వమగుదుఁ గోయ • ఫలమిచ్చుఁ జెడదు బీ
జంబుఁ గార్యసిద్ధి • చందమిట్లు.
తే. మాలకరి పుష్పములు గోయు • మాడ్కిఁ, దేఁటి
పువ్వుఁ దేనియఁ గ్రోలెడు • పోల్కి, నెదురు

గందకుండఁగఁగొనునది ♦ కార్యఫలము
బొగ్గులకుఁబోలెమొదలంటఁ ♦ బొడువఁజనదు.

అ స హ న ము.

క. పరులధనమునకు విద్యా
పరిణతికిం దేజమునకు ♦ బలమునకు మనం
బెరియఁగ నసహ్యపడు న
న్నరుఁడు దెవులు లేని వేద ♦ నంబడు నధిపా!

ప లు కుఁ బ డి.

క. మనమునకుఁ బ్రియంబును హిత
మునుబథ్యముఁదథ్యమునున ♦ మోఘముమధురం
బును బరిమితమును నగుపలు
కొనరఁగ బలుకునది ధర్మ ♦ యుతముగసభలన్.

క. చెలిమియుఁ బగయును దెలివియుఁ
గలఁకయు ధర్మంబుఁ బాప ♦ గతియును బెంపుం
దులువతనంబునువచ్చును
బలుకుఁబడిన,కానపొసఁగఁ ♦ బలుకఁగవలయున్.

క. తనువునవిఱిఁగినయలుఁగుల
ననువునఁబుచ్చంగవచ్చు • నతినిష్ఠురతన్
మనమునవాటినమాటలు
వినుమెన్నియుపాయములను • వెడలునెయధిపా!

నీ తి.

ఆ. నీతిలేనివాని • నిందింతురిలోకులు
లేదునేగిలాతి • లేకయున్నఁ
గానమానవుండు • పూనికనయవిద్య
గడనసేయమొదలఁ • గడఁగవలయు.

ఉ. నీతిపథంబునన్ బ్రిదుక • నేర్చుటయుత్తమథంగి, శౌర్యసం
జాతములైకరంబలరు • సంపదలొందుటమధ్యవృత్తి, య
స్ఫీతములైన భారవహ • జీవనముల్ దలఁపం గనిష్ఠముల్,
నీతిబాహ్యులైనధర • నీవర మెత్తురె వారినుత్తముల్.

రూ ప ము.

సీ. స్వరమె రూపంబు పరభృత • వర్గమునకుఁ
గాత్రడితనంబెరూపంబు • కోమలులకు

విద్యయే రూపము కురూపు ◆ విత్తతికెల్ల
శాంతియే రూపమెప్పుడు ◆ సంయములకు.

బాంధవులు.

గీ. అట్టిరే బాంధవులు లోక ◆ మందు సొకు
సత్యమే తల్లి, జ్ఞానమే ◆ జనకుఁడౌట,
ధర్మమే తోడఁబుట్టువు ◆ దయయె హితుఁడు,
శాంతియే ధర్మచారిణి ◆ క్షమయె కొడుకు.

ఉపకృతి—అపకృతి.

గీ. పలికెద శతాధికగ్రంథ ◆ భావమెల్లఁ
దేటతెల్లంబుగా నొక్క ◆ మాటలోనె
పుడమిని బరోపకృతి సేఁత ◆ పుణ్యమునకె
పరుల కపకృతి సేఁత పా ◆ పంబుకొఱకె.

ఐకమత్యము.

చ. కరితురగాదిఘట్టనయు ◆ గాలియు నోంప దెయొంటియున్నయా
తరువున నేకభూరుహవి ◆ తానము గుంపయి పేర్చి బాధలం

బారయునె యన్నదమ్ములును ♦ బొందిన నేరికసాధ్యులట్లుగా
కెరవయినిల్చినంగెలని ♦ కెల్లిదమై పటీవోదు రెంతయున్.

స్వార్థత్యాగులు.

క. కారణము లేకయును నుప
కారపరత్వమున నొరుల ♦ కార్యంబులకున్
వారనియలజడిఁబడియెదు
వారలచూ యేదుగడయు ♦ వారికి నధిపా.

సత్ప్రవర్తనము.

క. జనులకు నొడఁబాటగు విధ
మున నడచుచు లోకనింద్య ♦ ములనుడుగుచు మీ
రినయొకనికలిమి కులుకక
మనుజులతోఁ బొందిపొసఁగి ♦ మనుటొప్పునృపా.
తే. తగినవేషంబు దన్నుఁదాన ♦ పొగడుకొనమి
నొచ్చియున్న గీడు వలుకమి ♦ యిచ్చవగవ

కునికిదన కెంతనడవక ♦ యుప్పఁబథము
దప్పకుండుట నడవడి ♦ కొప్పుసేయు.

సజ్జనుఁడు.

క. తనులోకము గొనియాడఁగ
విని యుబ్బఁడు సజ్జనుండు ♦ వెండియుఁ గడుమే
లొనరించుఁ గీడొకించుక
యునుదన దెసఁ దోఁపనీక ♦ యుడుగుచువచ్చున్.

ఉత్తముఁడు.

క. పురుషుండు రెండు దెఱఁగుల
ధరనుత్తముఁడనఁగఁబరఁగుఁ ♦ దానెయ్యెడలం
బరుషములువలుకకునికిన్
దురితంబులు వొరయుపనులు ♦ దొఱఁగుటకతనన్.

పుణ్యపురుషులు.

తే. చెల్లియుండియు సైరణ ♦ సేయునతఁడుఁ
పేదవడియునర్థికిఁ ♦ బ్రియముతోడ

తనకుఁగలభంగినిచ్చున • తండ్రుఁబుణ్య
పురుషులనిచెప్పి రార్యులు • బుధవరేణ్య.

వ గ వు.

క. వగ బలముదఱుఁగు గూఁపఁగ
వగచిన మతిదప్పుఁ దెవులు • వచ్చుం దూఱన్
వగచినలంగినఁ బ్రియముగుఁ
బగతురకును, వగ చూటుదుగు • పార్థివముఖ్యా.

ప గ.

ఆ. పగయకలిగెనేని • పాముస్నయింటిలో
నున్నయట్లకాక • యూఱడిల్లి
యుండునెట్లుచిత్త • మొకమాటుఁగావున
వలవదధికదీర్ఘ • వైరవృత్తి.

క. పగయడఁగించుటొకింత యశుభంబది • సొన్సయడఁగునేపగ ౧
బగవగఁగొన్న మారొ్క్కనక • పల్కకయుండఁగవచ్చునేకదుం

జగమొదలెత్తిపోవఁబగ • దీర్పఁగవచ్చినఁగార్యమొందునే
మిగతిఁదలంచినంబగకు • మేలిమిలేమిధ్రువంబు కేశవా!

సేవాధర్మములు.

క. ఎఱిఁగెడువారికినైనను
గఱపకతక్కఁ దుచితప్ర • కారము శుభముం
గొఱలుహితులట్లగుట నం
దఱకును జెప్పంగవలయుఁ • దగియెడుబుద్ధుల్.

క. తగఁజొచ్చితనకు నర్హం
బగునెడఁ గూర్చుండి రూప • మవికృతవేషం
బగసమయ మెఱిఁగి కొలిచిన
జగతీవల్లభునకతఁడు • సమ్మాన్యుఁడగున్.

క. నరనాథుఁ గొలిచియలవడఁ
దిరిగితి వాకేమియనుచుఁ • దేఁకువతేమిన్
మరియాదదప్పమెలఁగినఁ
బురుషార్థంబునకు హాని • పుట్టకయున్నే.

ఉ. రాజగృహంబుకంటె సభి • రామముగానిలుగట్టఁగూడదే
తోరాజనృపాలుఁడాకృతికి • నొప్పగువేషములాచరించునే

యోజనవిహారముల్ సలుప • నుల్లమునంగను వేడ్క సేయునే
యోజనవిదగ్ధుఁ డైపలుకు • నొద్దులకుందగునట్లు సేయఁగన్.

క. పుత్త్రులు పౌత్త్రులు భ్రాతలు
మిత్త్రులనరు రాజులాజ్ఞ • మిగిలినచోటన్
శత్త్రులకాఁదమయఁటుకకుఁ
బాత్త్రము సేయుదురు నిజము • భక్షితిపాంబెన్.

క. చనువాని చేయుకార్యం
బునకడ్డముసొచ్చి నేరు • పున మెలఁగుచుఁదా
నునుబయిఁబూసికొనుటఁ దన
మును మెలఁగిన మెలకువకును • ముప్పగుఁబిదపన్

ఆ. రాజునొద్దఁ బలుపు • రకు సంకటముగాఁగఁ
దిరుగుపనుల కెంత • తేజమయిన
వాని బుద్ధిగలుగు • వారొల్ల రదిమీఁదఁ
జేటు దెచ్చుబెట్లు • సిద్ధమగుట.

క. ఊరక యుండక పలుపుర
తోరవమెసఁగంగఁబలుకఁ • దొడరుపకమతిం
జేరువఁగలనాగరికులుఁ
దారఁగలసిపలుకవలయు • ధరణీశుకడన్.

క. వేళొక తెలఁగుననొరులకు
మాటాడకయునికిలెస్స • మనుజేంద్రకడం

దీటమిగలచోటులఁదా
మాటికడఁగివచ్చిపంపు • మెయికొనవలయున్.

చ. ధరణిపుచక్కఁగట్టెదుర • దక్కఁపిఱుందునుగానియట్లుగా
నిరుగెలనందగంగొలిచి • యేమనునో యెటునూచునోక్కఁ యె
వ్వరిదెసనెప్పుడేతలఁపు • వచ్చునోయాతనికంచుఁజూడ్కిఁను
స్థిరముగఁదన్ముఖంబునన • చేర్చుచునుండుటనీతి కొల్వునన్.

క. నగళులలోపలిమాటలు
దగునేవెలినుగ్గడింపఁ • దన కేర్పడనోం
డుగడంబుట్టినఁ బలివిన
నగుపనిచెప్పెడిదిగాక • యాతనితోడన్.

క. అంతిపురముచుట్టఱికం
బెంతయుఁగీడంతకంటె • నెగ్గు తదీయో
పాంతచరకుబ్జవామన
కాంతాదులతోడిపొందు • కలిమిభటునకున్.

ఆ. ఉత్తమాసనములు • నుత్కృష్టవాహనం
బులునుగరుణఁదమకు • భూమిపాలుఁ
డీక తారమెక్కు • టెంతటిమన్నన
గలుగువారికైనఁ • గార్యమగునె.

క. మన్ననకుబ్బకయవమతి
దన్నొందినకుందికఁబడక • ధరణీశుకడన్

మున్నున్నయట్లమెలఁగిన
యన్నరునకుశుభములొందవు • నాపదలడఁగున్.

క. జనపతియెవ్వరికైనను
మనుపఁడెఱుపఁబూనియునికి • మదిఁదెలియనేతెం
గినయేనిఁదానువెలివు
చ్చునెమునుమున్నెట్టిపాల • నుండునుదానిన్.

ఉ. ఎండకువానకోర్చితన • యిల్లువరివాసపుఁజోటునాకయా
కొండునలంగుదున్ నిదుర • కుందతిరప్పెడు డప్పివుట్టినో
ర్కుండనయెట్లొకోయనక • కార్యము ముట్టినచోటనేలినా
తండొకచాయచూపినను • దత్పరతంబనిసేయుటొప్పగున్.

క. తానెంతయాప్తుఁడైన మ
హీనాయకుసొమ్ముస్త్రీము • నెమ్ములుగాలో
నూనినభయమునఁబొరయక
మానినఁగాకేలకలుగు • మానముబ్రిదుకున్.

ఆ. ఆవులింత తుమ్ము • హాసంబు నిష్ఠీవ
నంబు గుప్తవర్త • నములుగాఁగఁ
జలుపవలయునృపతి • గొలువున్నతొడల బా
హిరములైనఁగెలని • కెగ్గులగుట.

క. వైరులదూతలునేరవగు
వారునిరాకృతులుఁబాప • వర్తులుఁదమకుం

జేరువగావర్తించుట
నేరమితుదిఁబోయిచేటు • నిందయువచ్చున్.

౭. వసుమతీశుపాల • వర్తించు నేనుంగు
తోడనైన దోషు • తోడనైన
వైరమగు తెఱంగు • వలవదు తానెంత
పూజ్యుఁడైన జనుల • పొందు లెస్స.

౮. కలిమికిభోగములకదా
ఫలమనితనుమెఱపిబయలు • వడఁబెల్లుగవి
చ్చలవిడిభోగింపక వే
డ్కలుసలుపఁగవలయుభటుఁడ • డంభవలోడన్.

యక్షప్రశ్నములు.

ప్రశ్న.

౧. దినకరునెయ్యదినడపును
దినకరునవ్వారుగొలిచి • తిరుగుమరద్దే
వునియస్తమించుటేమిట
ననఘా! తెదాధారభూత • మదియెయ్యదియో.

ఉత్తరము.

తే. అనినధర్మజుఁడిట్లను • నబ్జహితుని
నడపుబ్రహ్మంబు; సురకోటి • నడచుఁగొలిచి;
ధర్మచేనస్తమితుఁడగుఁ • దపనుఁడమ్మ
హాత్మునకుసత్యమాధార • మండ్రుబుధులు.

ప్రశ్న.

క. ఏమిటశ్రోత్రియుఁడనఁజను
నేమిటఁగనుమహిమవడయు • నిమ్మగఁబురుషుం
డేమిటసహాయయుతుఁడగు
నేమిటనగుబుద్ధిమంతుఁ • డేర్పడఁజెపుమా.

ఉత్తరము.

క. శ్రుతమువలన శ్రోత్రియుఁడగు
నతులతపోయుక్తిఁగనుమ • హత్త్వమువడయున్
ధృతిచేసహాయయుతుఁడగు
నతిశయముగబుద్ధిమంతుఁ • డగుబుధసేవన్.

ప్రశ్న.

తే. ఏమికతమునభూదేవుఁ • డెసఁగుదేవ
భావమున,నాతనికిసాధు • భావమెవ్వి

ధమునగు,నసాధుత్వమె ♦ ద్దానఁ జెందు,
మానుషుండగునాతఁడే ♦ దానఁ జెపుము.

ఉ త్త ర ము.

చ. అనవుడుధర్మజుండనియె ♦ నధ్యయనంబునదేవభాషముం
గను నవనీసుపర్వుఁడధి ♦ కవ్రత శీలత సాధుభావమా
తనికివిశిష్టవృత్తిదిగఁ ♦ దాఁ్రవియసాధువనంగనుండు శౌ
చనియతిలేకమృత్యుభయ ♦ సంగతినాతఁడు మానుషుండ
[గున్.]

ప్ర శ్న.

క. నావినియతఁడాతనితో
జీవన్మృతుఁడెట్టివాఁడు ♦ సెప్పుమనుటయున్

ఉ త్త ర ము.

దేవాతిథిపితృభృత్యజ
నావళులకునిడకకుడుచు ♦ నతఁడనిచెప్పెన్.

ప్ర శ్న.

చ. వినుమగుడంగవాఁడుపృథివీపతిఁజూచిధరిత్రికంటెవేఁ
కనయగుదాని నాకసముకంటెఁ గడుంబొడవైనదాని గా

ద్పనకును నెక్కుడై జవము • పొంపిరివోయెడుదానిఁ బూరికం
టెను దఱచైనదానిని ను • టింపఁగఁ జెప్పుము నాకు నావుడున్.

ఉత్తరము.

ఆ. తల్లి వే్రఁగుసువ్వొ • ధరణికంటెను నాక
సంబుకంటెఁ బొడవు • జనకుఁ డరయ
గాడ్పుకంటె మనసు • గడుశీఘ్రగతి తృణో
త్కరముకంటెఁ జింత • గరము తఱచు.

ప్రశ్న.

తే. మొనసి నిద్రించియును గన్ను • మూయ దెద్ది
పుట్టియును జేతనత్వంబుఁ • బొరయ దెద్ది
యరయ రూపు గల్గియు హృద • యంబు లేని
దెద్ది వేగంబు గతమున • నెద్ది వొలుచు.

ఉత్తరము.

తే. అనినఁ గన్ను మూయదు మత్స్య • మయ్యు మీను,
పుట్టియును గ్రుడ్డు చేతనం • బొరయకుండు,
హృదయరహితంబు ఱాగూప, • మేఱు రయము
కతన వర్తించు, నని చెప్పెఁ • గౌరవుండు.

ప్రశ్న.

క. ఎయ్యదిధర్మమునకుఁగుదు
రెయ్యదియాశ్రియముగీర్తి • కిమ్మగుమార్గం
బెయ్యదిసురలోకమునకు
నెయ్యదిసుఖములకు నిక్క • యేర్పడఁజెపుమా.

ఉత్తరము.

క. అమరఁగదాక్షిణ్యము ధ
ర్మమునకుఁగుదురండ్రు,కీర్తి • మహిమనెలవుదా
నము , సత్యము సురపురిమా
ర్గము శీలముసంశ్రియము సు • ఖంబులకెల్లన్.

ప్రశ్న.

చ. నరునకునాత్మయెవ్వఁడు ఘ • నంబుగ దైవికమైనచుట్టమె
వ్వరతనికిం దదీయమగు • వర్తనమేమిటనిర్వహించు భూ
వరయతఁడేమిపూనియున • వద్యతఁబొందునెటుంగఁజెప్పుమీ
వరుదుగనన్ననక్కురుకు • లాగ్రణియాతనితోడనిట్లనున్.

ఉత్తరము.

తే. ఆత్మజుఁడుసువ్వెపురుషున • కాత్మయయ్యె
వానికిభార్యదైవిక • మైనచుట్ట

మతనిజవికపర్జన్యు ♦ కతనఁజెల్లు
నతఁడుదానముగొనియాడి ♦ యతిశయిల్లు.

ప్రశ్న.

చ. అనవిని మేటిధర్మమగు ♦ నట్టిదియెయ్యది, యెట్టిదెప్పుడుం
గనియఁగబండియుండు, నెన ♦ కంబుగనెయ్యదినిగ్రహించినం
దనరుఁబ్రమోదసిద్ధి,నియ ♦ తంబుగనెవ్వరితోడిసంధియెం
దునువికలంబుగాదు పరి ♦ తోషమెలర్ప నుపన్యసింపవే.

ఉత్తరము.

ఆ. వినుమహింసమేటి ♦ యనఁజనుధర్మంబు,
యోగకర్మమెప్పుడు ♦ నొనరఁబండి
యుండు,మనసుకోర్కె ♦ ఖండింపఁగామోద
మెనఁగు,సుజనసంధి ♦ యెడలదెందు.

ప్రశ్న.

తే. అనిననతఁడు లోకమున కె ♦ య్యదియుదిక్కు
జలమునన్నమునెద్దాన ♦ సంభవించు
విషమనంగనెయ్యది శ్రాద్ధ ♦ విధికినెద్ది
సమయమనిన నిట్లనిచెప్పె ♦ జనవిభుండు.

ఉత్తరము.

తే. సజ్జనులుదిక్కుసూవెయా ♦ సర్వమునకు
నభము ధరణియు జలము న ♦ న్నమ్మునుద్భ

వించు నెల్లవులు, విషమగు • విప్రధనము
లనఘ! శ్రాద్ధకాలము • బ్రాహ్మణాగమంబు.

ప్రశ్న.

వ. మనుజుండెయ్యది పరిత్యజించిన సర్వజనప్రియుండును. నిశ్శోకుండును, నర్థవంతుఁడును, సుఖియును నగును ?

ఉత్తరము

తే. సర్వజనసమ్మతుండగు • గర్వముడిగి
క్రోధమడఁచి శోకమునకుఁ • గొలువుగాఁడు
వినవె యర్థాఢ్యుఁడగు లోభ • మొనర విడిచి
తృష్ణవర్జించి సౌఖ్యంబు • తెరువుఁగాంచు.

ప్రశ్న.

వ. బురుషశబ్దవాచ్యుండెట్టివాఁడు ? సర్వధనియగు వాఁడెవ్వఁడు ?

ఉత్తరము.

క. దివిముట్టి ధరణియంతట
నివిడి మెఱయుచుండు నెవ్వ • ని యశోరమ య
ట్టివిశిష్టచరిత్రుఁడు య
దువరా! బురుషుండనాఁ బ్ర • కాశత నొందున్.

ఆ. ప్రియమునప్రియంబుఁ • దెల్లగుసౌఖ్యదుః
ఖములు భూతభావి • కార్యములును
నెవ్వఁడిసమంబు • లివి సర్వథనియనఁ
బరఁగుఁజువ్వెయట్టి • భవ్యుఁడనఘ.

ప్ర థ మ భా గ ము.

సమాప్తము.

